

Господарське право, господарське процесуальне право
УДК 346.7. 548 (477): 001.895

Денисов Андрій Ігорович

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри правового забезпечення

господарської діяльності факультету №6

Харківський національний університет внутрішніх справ

Денисов Андрей Игоревич

кандидат юридических наук,

доцент кафедры правового обеспечения

хозяйственной деятельности факультета №6

Харьковский национальный университет внутренних дел

Denysov Andrii

Candidate of Law Sciences, Associate Professor of

Department of Economic Activity Legal Support of Faculty 6

Kharkiv National University of Internal Affairs

**ОСНОВНІ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ТЕХНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ
ОСНОВНЫЕ ХОЗЯЙСТВЕННО-ПРАВОВЫЕ СРЕДСТВА
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
MAIN COMMERCE LAW MEANS OF THE STATE TECHNOLOGICAL
SAFETY SECURE**

Анотація. У статті досліджуються окремі господарсько-правові засоби забезпечення національної технологічної безпеки. Проаналізовано як визначені у законодавстві так і концептуальні господарсько-правові засоби забезпечення технологічної безпеки України.

У статті досліджено окремі запропоновані науковцями системи основних господарсько-правових засобів забезпечення національної технологічної безпеки. З'ясовано, що в науковій літературі не існує єдиного підходу до системи основних господарсько-правових засобів забезпечення у національної економічної безпеки в цілому та у окремих сферах. Проаналізовано окремі господарсько-правові засоби, що зазначені у ст. 12 Господарського кодексу України, та зроблено висновок про необхідність доповнення їх переліку.

Звертається увага на необхідність внесення змін у вітчизняне законодавство у сфері регулювання відносин, пов'язаних з державними дотаціями, оскільки наразі цей засіб забезпечення національної технологічної безпеки майже не задіяний в механізмі забезпечення національної технологічної безпеки. Проаналізовано законодавче визначення поняття «державна дотація» та запропоновано його вдосконалення. Звертається увага, що через виключення поняття дотації з Бюджетного кодексу України наразі майже неможливим є застосування цього державного засобу забезпечення технологічної безпеки країни.

Зазначена важливість підсилення значення прогнозування, як одного з основних засобів забезпечення національної технологічної безпеки. Наголошено на важливості прийняття ряду програмних документів в інноваційній сфері, а саме: Державної програми забезпечення технологічної безпеки України, Державної програми розвитку критичних та базових технологій в Україні, Державної програми розвитку ринку технологій України тощо.

Підкреслено необхідність утворення єдиного цілісного правового механізму, що має містити ефективні засоби господарсько-правового впливу на державну економіку та інноваційну сферу.

Ключові слова: технологічна безпека, господарсько-правові засоби, дотації.

Аннотація. В статті досліджуються окремі господарсько-правові засоби забезпечення національної технологічної безпеки. Проаналізовані як визначені в законодавстві, так і концептуальні господарсько-правові засоби забезпечення технологічної безпеки України.

В статті досліджені окремі запропоновані ученими системи основних господарсько-правових засобів забезпечення національної технологічної безпеки. Встановлено, що в научній літературі не існує єдиного підходу до системи основних господарсько-правових засобів забезпечення в національній економічній безпеці в цілому і в окремих сферах. Проаналізовані окремі господарсько-правові засоби, вказані в ст. 12 Господарського кодексу України і зроблено висновок про необхідність доповнення їх переліку.

Звертається увага на необхідність внесення змін до вітчизняного законодавства в сфері регулювання відносин, пов'язаних з державними дотаціями, оскільки наразі це засіб забезпечення національної технологічної безпеки майже не задіяно в механізмі забезпечення національної технологічної безпеки. Проаналізовано законодавче визначення поняття «державна дотація» і запропоновано його удосконалення. Звертається увага, що через виключення поняття дотації з Бюджетного кодексу України, тепер майже неможливо застосування цього державного засобу забезпечення технологічної безпеки країни.

Відзначається важливість посилення значення прогнозування, як одного з основних засобів забезпечення національної технологічної безпеки.

безопасности. Подчеркнута важность принятия ряда программных документов в инновационной сфере, а именно: Государственной программы обеспечения технологической безопасности Украины, Государственной программы развития критических и базовых технологий в Украине, государственной программы развития рынка технологий Украины и др.

Подчеркнута необходимость создания единого целостного правового механизма, который должен содержать эффективные средства хозяйственно-правового воздействия на государственную экономику и инновационную сферу.

***Ключевые слова:** технологическая безопасность, хозяйственно-правовые средства, дотации.*

***Summary.** This article examines several economic and legal means of national technological safety ensuring. The legislative and conceptual economic-legal means of ensuring technological safety of Ukraine are analyzed.*

This article analyzes the several systems of the basic economic and legal means of providing national technological safety proposed by scientists. It has been found out that in the scientific literature there is no single approach to the system of basic economic and legal means of providing national economic security in general and in certain spheres. The economic and legal means specified in art. 12 of the Economic Code of Ukraine were analyzed and was made a conclusion that it is necessary to expand their list.

Attention is drawn to the necessity of making changes in the domestic legislation in the field of regulation of relations related to state subsidies, since at present this means of ensuring national technological safety is almost not involved in the mechanism of ensuring national technological security. The legislative definition of the concept of "state grant" is analyzed and its improvement is proposed. It is noted that due to the exclusion of the concept of

subsidy from the Budget Code of Ukraine it is almost impossible to apply this state mean of ensuring technological safety of the country.

The importance of increasing the value of forecasting, as one of the main means of ensuring national technological safety, is indicated. The importance of adopting such a number of program documents in the innovation field is emphasized, namely: the ensuring of technological safety of Ukraine State Program, the Development of Critical and Basic Technologies in Ukraine State Program, the Development of the Technology Market of Ukraine State Program, etc.

The necessity of creating a single integrated legal mechanism that should contain effective means of economic and legal influence on the state economy and innovation sphere is underlined.

Key words: *technological safety, economic-legal means, subsidies.*

Постановка проблеми. Наразі актуальною проблемою вітчизняної правової системи слід назвати відсутність єдиної визнаної наукової концепції загроз національній технологічній безпеці держави та засобів подолання та нейтралізації таких загроз. Тому необхідним є утворення такої системи та ефективного використання всього комплексу господарсько-правових засобів забезпечення технологічної безпеки держави.

Водночас незважаючи на окремі праці науковців щодо визначення господарсько-правових засобів забезпечення національної безпеки слід зазначити, що наразі потребує подальшого дослідження система та засобів подолання та нейтралізації загроз національній технологічній безпеці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню вирішення правових проблем у сфері забезпечення національної економічної та інноваційної безпеки присвячено цілу низку наукових праць таких

дослідників, як О.М. Вінник, Д.В. Задихайло, В.Б. Кривоус, Т.І. Швидка, В.С. Щербина, Р.В. Яковенко тощо.

Мета статті. Визначити на основі вітчизняного законодавства та праць науковців основні господарсько-правові засоби забезпечення технологічної безпеки держави.

Виклад основного матеріалу. Наразі в нашій державі майже не опубліковано наукових праць щодо досліджень господарсько-правових засобів технологічної безпеки держави. Однак існують дослідження у сфері забезпечення інноваційної безпеки та інших споріднених сферах.

Для забезпечення технологічної безпеки держави необхідно створити правовий механізм господарсько-правових засобів технологічної безпеки держави. Для цього необхідно визначити основні засоби забезпечення державної технологічної безпеки. Окремі такі засоби визначені у чинному законодавстві України.

Однак, Д.В. Задихайло наголошує, що існуючий механізм державного регулювання ринкових відносин, який міститься у чинному українському законодавстві, не є достатньо ефективним та потребує модернізації. Крім того, хоча окремі засоби та елементи такого механізму існують, однак він не є цілісним, призводить до виникнення ризиків корупції та не виключає можливість значного зловживання правом [5, с. 14].

О.М. Вінник, досліджуючи особливості регулювання інноваційної діяльності, називає два основні види заходів стимулювання такої діяльності: позитивні та негативні. Позитивними засобами автор називає пільги та інші засоби стимулювання, метою надання яких є заохочення до здійснення інноваційної діяльності, а негативними – засоби у формі відповідальності (санкції) за порушення умов договорів у інноваційній сфері чи інших правопорушень у інноваційній сфері (зокрема, порушення вимог законодавства у сфері інноваційної діяльності) [2, с. 478].

Використовуючи метод аналогії, пропонується виокремити позитивні (стимулюють суб'єктів господарювання до підвищення рівня інноваційності виробництва, створення, доопрацювання чи впровадження у виробництво нових технологій тощо) та негативні (створюють певні обмеження для суб'єктів господарювання у їх діяльності зі створення, доопрацювання чи впровадження у виробництво нових технологій виходячи з інтересів держави) правові засоби забезпечення національної технологічної безпеки України.

Відповідно до статті 12 Господарського кодексу України, держава для реалізації економічної політики, виконання цільових економічних та інших програм і програм економічного та соціального розвитку застосовує різноманітні засоби і механізми регулювання господарської діяльності [4]. Відповідно положення цієї норми можливо використовувати і щодо сфери інноваційної діяльності, а саме – щодо виконання програм інноваційного розвитку, які безперечно є частиною економічної політики України.

Відповідно до положень, що містяться у до статті 12 Господарського кодексу України, основними засобами регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання є: державне замовлення; ліцензування, патентування і квотування; технічне регулювання; застосування нормативів та лімітів; регулювання цін і тарифів; надання інвестиційних, податкових та інших пільг; надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій [4].

Особливо важливим вбачається зміна формулювання визначення державної дотації. Відповідно до ст. 16 Господарського кодексу України держава може надавати дотації суб'єктам господарювання: на підтримку виробництва життєво важливих продуктів харчування, на виробництво життєво важливих лікарських препаратів та засобів реабілітації інвалідів, на імпорتنі закупівлі окремих товарів, послуги транспорту, що забезпечують соціально важливі перевезення, а також суб'єктам господарювання, що

опинилися у критичній соціально-економічній або екологічній ситуації, з метою фінансування капітальних вкладень на рівні, необхідному для підтримання їх діяльності, на цілі технічного розвитку, що дають значний економічний ефект, а також в інших випадках, передбачених законом. Держава може здійснювати компенсації або доплати сільськогосподарським товаровиробникам за сільськогосподарську продукцію, що реалізується ними державі [4]. Однак таке формулювання фактично унеможливує надання дотацій цілому ряду суб'єктів господарювання, що здійснюють критичну для економіки діяльність – створення та/або розробку критичних технологій, здійснення іншої діяльності у інноваційній сфері, що прямо не передбачена у чинному законодавстві.

Можливими є два варіанти подолання цієї проблеми. Першим є створення спеціального переліку всіх відповідних суб'єктів, що має бути зафіксований у спеціальних нормативно-правових актах. Це вбачається неприйнятним, оскільки фактично призведе до розпорошення норм права та створить незручності для суб'єктів правозастосування, що будуть використовувати відповідні нормативно-правові акти, а крім того дає наслідком неможливість держави гнучко змінювати суб'єктів, яким надаються державні дотації. Причиною необхідності такої гнучкості є вкрай мінлива економічна ситуація, оскільки може виникнути термінова необхідність виділення дотацій окремим суб'єктам чи галузям інноваційної діяльності, а оперативне надання нових цільових дотацій буде неможливе, оскільки буде існувати необхідність внесення змін у відповідні нормативно-правові акти, що буде потребувати значного часу. Тому вбачається доречним обрати інший варіант – створити невичерпний список суб'єктів господарювання на основі визначених законом критеріїв, яким можуть надаватись державні дотації. При цьому необхідно створити окремий

державний орган, що має оцінювати діяльність суб'єктів-виробників інноваційної продукції та вирішувати питання щодо надання дотацій.

Крім того, вбачається недоцільною політика держави по наданню дотацій суб'єктам господарювання, що опинилися у критичній соціально-економічній або екологічній ситуації, на цілі технічного розвитку, що дають значний економічний ефект, відповідно до вимог ст. 16 Господарського кодексу України. По-перше, держава не отримує з цього жодного зиску. Виконані цілі технічного розвитку призведуть до певних результатів, що належатимуть не державі, а окремому суб'єкту господарювання, який може, наприклад, використовувати отриману технологію за межами країни та відповідно збільшувати конкурентоздатність потенційних конкурентів. Крім того, значний економічний ефект буде використовуватись лише суб'єктом господарювання, призводячи до підвищення конкурентоздатності саме його продукту. Це призведе до нееквівалентності ставлення до вітчизняних виробників. Однак найважливішим аспектом є значна криміногенність цієї норми. Будь-яка пряма фінансова допомога виробникам продукції у формі дотацій, що підуть на модернізацію виробничих потужностей фактично є фінансуванням капітальних вкладень на рівні, необхідному для підтримання діяльності суб'єкта господарювання, на цілі технічного розвитку, що дають значний економічний ефект. Тобто будь-яке підприємство, що опинилися у критичній соціально-економічній або екологічній ситуації може просити надання дотацій на модернізацію виробничих потужностей, що може підвищити ризик виникнення корупції у відповідних органах, що є відповідальними за виділення дотацій, та може призвести до неефективного використання державних коштів.

Пропонується таким чином визначити державні дотації – держава може надавати дотації суб'єктам господарювання: на підтримку виробництва життєво важливих продуктів харчування, на виробництво

життєво важливих лікарських препаратів та засобів реабілітації інвалідів, на імпорتنі закупівлі окремих товарів, послуги транспорту, що забезпечують соціально важливі перевезення, а також суб'єктам господарювання, що опинилися у критичній соціально-економічній або екологічній ситуації, з метою фінансування капітальних вкладень на рівні, необхідному для підтримання їх діяльності, що має критичне значення для економіки чи обороноздатності держави, на цілі технічного розвитку, що дають значний економічний ефект, а також іншим суб'єктам господарювання, діяльність яких є критичною для економіки держави.

Крім того, окремі господарсько-правові засоби, зазначені у ст. 12 ГК України, фактично не використовується. Зокрема, поняття дотацій вже не міститься у Бюджетному кодексі України а тому, хоча вони і згадані у ГК України як господарсько-правовий засіб, однак фактично використання цього державного засобу стимулювання наразі неможливе. Крім того, директиви СОТ забороняють пряме фінансування виробника, товар якого потрапляє на ринок країн СОТ, тому у відповідному випадку дотації не є можливими для використання державою. Отже, через директиви СОТ – можливою є лише така пряма підтримка вітчизняного виробника, що не призводить до підвищення конкурентоздатності товарів, які потрапляють на ринки СОТ. Тому можливим є виділення дотацій таким галузям інноваційної діяльності, що у своїй діяльності не виробляють товарів (суб'єктів освіти; фундаментальних наукових досліджень, або таким, що виробляють товари не для ринків країн СОТ (виробляють товари лише для внутрішнього ринку, чи для ринків країн, що не є членами СОТ).

Виходячи з вищенаведеного, дотація як засіб державної підтримки має бути або заборонена, а відповідні засоби виключені зі ст. 12 ГК України, або має бути створено механізм надання державних дотацій у окремих випадках, що мають чітко відповідати вимогам СОТ, а до Бюджетного

кодексу та інших нормативно-правових актів мають бути внесені відповідні зміни та доповнення, що дали б державі можливість використовувати механізм надання дотацій вітчизняним товаровиробникам. Тому пропонується визнати, що пряма фінансова підтримка (зокрема у формі дотацій) необхідна окремим галузям інноваційної сфери та інших сферах державної економіки. Крім того, така пряма підтримка не є забороненим засобом підтримки державою власного товаровиробника, та може стимулювати розвиток інноваційної складової вітчизняної економіки. Отже, вбачається доцільним внести певні відповідні зміни у ст. 12 ГК України та Бюджетний кодекс України.

Перелік господарсько-правових засобів регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання, визначений ст. 12 Господарського кодексу України не є вичерпним. Отже держава може застосовувати і інші засоби господарсько-правового впливу.

Слід наголосити, що окремі господарсько-правові засоби забезпечення технологічної безпеки держави містяться у ст. 6 Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», де визначено окремі заходи реалізації середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в Україні. Зокрема, згідно цієї норми, середньострокові пріоритетні напрями загальнодержавного і галузевого рівнів реалізуються шляхом формування та виконання державних цільових програм, державного замовлення та окремих інноваційних проектів. Середньострокові пріоритетні напрями регіонального рівня реалізуються шляхом формування та виконання регіональних, місцевих інноваційних програм та окремих інноваційних проектів. Для реалізації середньострокових пріоритетних напрямів державою запроваджуються заходи щодо: розвитку інноваційної інфраструктури; першочергового розгляду заявок на винаходи, що відповідають середньостроковим

пріоритетним напрямом загальнодержавного рівня; прямого бюджетного фінансування та співфінансування; відшкодування відсоткових ставок за кредитами, отриманими суб'єктами господарювання у банках; часткової компенсації вартості виробництва продукції; кредитів за рахунок коштів державного бюджету, кредитів (позик) і грантів міжнародних фінансових організацій, залучених державою або під державні гарантії; субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам; податкових, митних та валютних преференцій [10].

Науковці виокремлюють також інші господарсько-правові засоби регулювання інноваційної діяльності. Так, В.Б. Кривоус називає такі заходи підтримки науково-технічної діяльності: державне фінансування фундаментальної науки, субсидування, грантову підтримку; пільгове кредитування, в контексті інвестиційної діяльності – прискорену амортизацію обладнання і результатів НДДКР, стимулювання лізингової діяльності, включаючи організацію лізингових фондів за рахунок держави [6, с. 11]. З цією думкою потрібно погодитись, однак необхідним вбачається все ж таки змінити формулювання та не включати до цього нього положень про прискорену амортизацію обладнання і результатів НДДКР, оскільки амортизація не може бути заходом держави, а є процесом.

Т.І. Швидка визначає такі основні господарсько-правові засоби забезпечення підвищення конкурентоздатності національної економіки та вітчизняних суб'єктів господарювання: державні цільові програми; державні замовлення; державні закупівлі інноваційної конкурентоспроможної продукції; засоби технічного регулювання; імпорт державою новітніх технологій з наступною передачею прав на їх використання суб'єктами господарювання державного та недержавного секторів національної економіки; державна підтримка національних

суб'єктів господарювання, що реалізують інвестиційно-інноваційні проекти у сфері виробництва конкурентоспроможної [11, с. 262-263].

Б. Санто, проводячи дослідження у сфері економічної політики, поділив заходи стимулювання економіки на три такі основні групи: заходи стимулювання суб'єктів інноваційної діяльності; заходи стимулювання, що належать до різних економічних, наукових, технічних та інших механізмів державного регулювання; заходи фінансового характеру [7, с. 53]. Використовуючи метод аналогії ці ж заходи можливо використовувати і розглядаючи механізм державного стимулювання інноваційної діяльності та захисту національної технологічної безпеки. Г. Андрощук визначає такі засоби державної підтримки інноваційної політики: регулювання передання технологій; систему контрактних відносин; зняття певних обмежень щодо охорони навколишнього середовища; антимонопольне законодавство; різні форми підтримки малого інноваційного бізнесу [1, с. 38]. Пропонується все ж таки не виокремлювати антимонопольне законодавство як засіб державної інноваційної політики, а змінити формулювання і зазначити, що заходом є прийняття нових актів у сфері монопольного законодавства.

Однак головним у механізмі державних засобів регулювання господарської діяльності в цілому має бути такий його елемент як прогнозування. Саме прогнозування вирішує питання які саме засоби державного впливу мають бути прийняті та застосовані для отримання оптимального ефекту. Така позиція міститься і у Господарському кодексу України, відповідно до ст. 12 якого, підставами застосування державних засобів і механізмів регулювання господарської діяльності є вимоги економічної політики, чи відповідні державні програми [4]. В.С. Щербина зазначає, що серед правових форм здійснення державного регулювання економіки має бути виокремлено такі державні засоби регулювання як державне прогнозування та розробка державних програм економічного та

соціального розвитку держави як важливий напрямок державної економічної політики та форми державного управління економікою [12, с. 199]. На важливості державного прогнозування та розробки державних програм економічного та соціального розвитку України наголошує також і О.М. Вінник, зазначаючи, що вони є одним з ключових елементів в системі економічної політики держави [3, с. 20-21]. Виходячи з вищенаведеного необхідно зазначити, що саме прогнозування та планування є базисом для регулювання будь-якої діяльності держави у економічній сфері в цілому, а отже і для регулювання інноваційної сфери.

Пропонується розглядати державні економічні програми як засоби та цілісні механізми правового регулювання державою власної політики. Тому, на нашу думку, можна виокремити такий господарсько-правовий засіб забезпечення національної технологічної безпеки як прийняття державних програм у інноваційній сфері. До формами державного планування господарської діяльності у сфері забезпечення технологічної безпеки пропонується відносити Державну програму економічного та соціального розвитку України, Державний бюджет України, інші державні програми з питань економічного і соціального розвитку, порядок розробки, завдання та реалізація яких визначаються Законом України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [8]. Також вбачається доцільним розширити існуючий перелік програм у інноваційній сфері і прийняти новий програмний документ, що має містити основні положення у сфері прогнозування та планування забезпечення технологічної безпеки держави. Окрім цього, пропонується прийняти окремі секторальні програми по забезпеченню окремих сфер технологічної безпеки (зокрема, у сфері забезпечення та розвитку критичних технологій, базових технологій, забезпечення оборонних технологій, програму розвитку державного ринку технологій тощо).

Відповідні програмні документи безперечно мають базуватись на Законі України «Про державні цільові програми» [9]. Слід зазначити, що наукова спільнота наголошує на недосконалості існуючого механізму прийняття державних програм. Так, Р.В. Яковенко зазначає, що «нині в Україні немає чіткої системи у формуванні, розгляді й затвердженні в органах державної влади та управління програм державного рівня» [13, с. 435]. Тому необхідним є створення нового підходу до формування державних програм в цілому.

Отже, прогнозування є окремим господарсько-правовим засобом забезпечення технологічної безпеки держави. При цьому, можливо класифікувати цей засіб на: прогнозування у сфері національної технологічної безпеки України, прогнозування у сфері технологічної безпеки по окремих галузях інноваційної діяльності, прогнозування у сфері технологічної безпеки окремих видів технологій, прогнозування у сфері технологічної безпеки окремих територіально-суб'єктних одиниць.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Закріплений у законодавстві перелік засобів господарсько-правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання не є повним, а отже потребує розширення та доповнення. Для цього науковцям необхідно розробити єдину цілісну систему засобів господарсько-правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання. Наразі механізм надання прямої державної фінансової підтримки у формі дотацій фактично не можливо використовувати, хоча дотації продовжують залишатись одним з засобів державного регулювання відповідно до положень господарського кодексу України. Необхідним є підсилення ролі прогнозування, як окремого засобу забезпечення технологічної безпеки країни.

Література

1. Андрощук Г. Государственная инновационная политика / Г. Андрощук // Бизнес-информ. – 1997. – № 1. – С. 37–40.
2. Вінник О. М. Господарське право : курс лекцій / О. М. Вінник. – Київ : Атіка, 2004. – 624 с.
3. Вінник О. М. Господарське право : курс лекцій / О. М. Вінник. – Київ : Атіка, 2004. – 624 с.
4. Вінник О. М. Господарське право : навч. посіб. / О. М. Вінник. – 2-ге вид., змін. та допов. – Київ : Прав. єдність, 2008. – 766 с.
5. Господарський кодекс України : від 16 січ. 2003. р. № 436-IV / Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 18–22. – Ст. 144.
6. Задихайло Д. В. Відносини економічної влади в системі правового господарського порядку / Д. В. Задихайло // Юрист України. - 2014. - № 1. - С. 12-19.
7. Кривоус В.Б. Інтеграція України в світовий ринок інновацій : автореф. дис. ... канд. економ. наук : 08.00.02 / В. Б. Кривоус; Терноп. нац. економ. ун-т. – Тернопіль, 2008. – 20 с.
8. Лазутін Г.І. Форми, методи та інструменти реалізації інноваційної політики / Г. І. Лазутін // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 6. – С. 50–58.
9. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23 берез. 2000 р. № 1602-III / Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 25. – Ст. 195.
10. Про державні цільові програми : Закон України від 18 берез. 2004 р. № 1621-IV / Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 25. – Ст. 352.

11. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 8 верес. 2011 р. № 3715-VI / Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19/20. – Ст. 166.
12. Швидка Т.І. Господарсько-правові засоби забезпечення конкурентоздатності національної економіки / Т. І. Швидка // Економічна теорія та право : зб. наук. пр. – Харків, 2015. – № 1. – С. 257–267.
13. Щербина В.С. Господарське право : підручник / В. С. Щербина. – Київ : Юрінком Інтер, 2003. – 480 с.
14. Яковенко Р.В. Інноваційна діяльність в Україні: проблеми та перспективи / Р. В. Яковенко, А. М. Чернега // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки : зб. наук. пр. – 2012. – Вип. 22. – С. 434–439.

References

1. Androshhuk Gh. Ghosudarstvennaja ynnovacyonnaja polytyka / Gh. Androshhuk // Byznes-ynform. – 1997. – # 1. – S. 37–40.
2. Vinnyk O. M. Ghospodarsjke pravo : kurs lekcij / O. M. Vinnyk. – Kyjiv : Atika, 2004. – 624 s.
3. Vinnyk O. M. Ghospodarsjke pravo : kurs lekcij / O. M. Vinnyk. – Kyjiv : Atika, 2004. – 624 s.
4. Vinnyk O. M. Ghospodarsjke pravo : navch. posib. / O. M. Vinnyk. – 2-ghe vyd., zmin. ta dopov. – Kyjiv : Prav. jednistj, 2008. – 766 s.
5. Ghospodarsjkyj kodeks Ukrajiny : vid 16 sich. 2003. r. # 436-IV / Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrajiny. – 2003. – ## 18–22. – St. 144.
6. Zadykhajlo D. V. Vidnosyny ekonomichnoji vlady v systemi pravovogho ghospodarsjkogho porjadku / D. V. Zadykhajlo // Juryst Ukrajiny. - 2014. - # 1. - S. 12-19.

7. Kryvovs V.B. Integhracija Ukrajiny v svitovyj rynek innovacij : avtoref. dys. ... kand. ekonom. nauk : 08.00.02 / V. B. Kryvovs ; Ternop. nac. ekonom. un-t. – Ternopilj, 2008. – 20 s.
8. Lazutin Gh.I. Formy, metody ta instrumenty realizaciji innovacijnoji polityky / Gh. I. Lazutin // Aktualjni problemy ekonomiky. – 2003. – # 6. – S. 50–58.
9. Pro derzhavne proghnozuvannja ta rozroblennja proghram ekonomichnogho i socialjnogho rozvytku Ukrajiny : Zakon Ukrajiny vid 23 berez. 2000 r. # 1602-III / Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrajiny. – 2000. – # 25. – St. 195.
10. Pro derzhavni ciljovi proghramy : Zakon Ukrajiny vid 18 berez. 2004 r. # 1621-IV // Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrajiny. – 2004. – # 25. – St. 352.
11. Pro priorytetni naprjamy innovacijnoji dijajlnosti v Ukraini : Zakon Ukrajiny vid 8 veres. 2011 r. # 3715-VI / Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrajiny. – 2012. – # 19/20. – St. 166.
12. Shvydka T.I. Ghospodarsjko-pravovi zasoby zabezpechennja konkurentozdatnosti nacionaljnoji ekonomiky / T. I. Shvydka // Ekonomichna teorija ta pravo : zb. nauk. pr. – Kharkiv, 2015. – # 1. – S. 257–267.
13. Shherbyna V.S. Ghospodarsjke pravo : pidruchnyk / V. S. Shherbyna. – Kyjiv : Jurinkom Inter, 2003. – 480 s.
14. Jakovenko R.V. Innovacijna dijajlnistj v Ukraini: problemy ta perspektyvy / R. V. Jakovenko, A. M. Chernegha // Naukovi praci Kirovohradsjkogho nacionaljnogho tekhnichnogho universytetu. Ekonomichni nauky : zb. nauk. pr. – 2012. – Vyp. 22. – S. 434–439.